

Gerard Temme; glazenier en organisator

Er zijn vele mensen en organisaties betrokken bij de eerste beeldtentoonstelling in Park Sonsbeek in 1949. Eén van die mensen is de Arnhemse glaskunstenaar *Gerard Temme*.

Gerard Temme (rechts) samen met Hendrik Valk in 1950. Beide kunstenaars speelden een belangrijke rol in het Arnhemse culturele leven.

Temme is in de jaren 40-50 van de vorige eeuw glaskunstenaar van beroep. Hij heeft onder andere de glas-en-lood vensters gemaakt in de oud-katholieke kerk in Molenbeke en is kunstrecencent van het Vrije Volk. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zit hij min of meer 'ondergedoken' op de School voor Kunstbeoefening aan de Coehoornstraat. Deze voorloper van de Kunstacademie wordt in die tijd gezien als een ambachtsschool en studenten die een ambachtelijke opleiding volgen worden niet tewerkgesteld in Duitsland. De school heeft dan ook veel oudere 'studenten', die tijdens de oorlog weer zijn gaan

'studeren'. Na de oorlog heeft Temme, net als vele andere, de school direct verlaten om zich weer volledig op het kunstenaarschap te storten.

Gerard Temme is in die jaren een opvallende verschijning in Arnhem. Alles is groot aan deze man, zijn hoofd, zijn lichaam, zijn mond en altijd getooid met een grote hoed. Hij is een makkelijk prater en goed organisator. Hij zit dan ook in bijna iedere culturele organisatie. Bij de 'Werkgemeenschap Arnhemse Kunstenaars' (WAK) is hij secretaris.

Na de Duitse bezetting is Arnhem een kapotte, leeggeroofde stad. Een kleine groep vooraanstaande, invloedrijke burgers en kunstenaars met een gemeenschappelijke visie op cultuur in het naoorlogse Arnhem richt in 1946 de 'Werkgemeenschap Arnhemse Kunstenaars' (WAK) op. Doel: het stimuleren en bevorderen van het culturele klimaat in Arnhem. Beroemd en berucht zijn de jaarlijks terugkerende grote themafeesten in Musis Sacrum, zoals het 'Diepzeebal' in 1948, met de dikke Temme in de rol van Neptunes, god van de zee. Andere boegbeelden van deze kunstzinnige werkgemeenschap zijn de literator Johan van der Woude (voorzitter) en de musicus Ab Kettelarij.

Landelijke bekendheid krijgt de WAK in datzelfde jaar met een grote manifestatie in Arnhem. Er komen meer dan 800 kunstenaars uit het hele land op af. *'Wij willen kunst maken waaraan het volk deelneemt'*, betoogt Johan van der Woude in zijn welkomswoord als voorzitter. *'Kunstenaars moeten minder over de esthetiek friemelen en meer over de maatschappij ontmaskeren'*, aldus de schrijver Albert Helman volgens het Vrije Volk uit die tijd. Onder de toehoorders bevindt zich ook prinses Wilhelmina.

Vanuit de WAK ontstaan diverse andere culturele clubs of stichtingen, zoals een toneelvereniging, de 'Vereniging voor Beeldende Kunst' en de stichting 'Sonsbeek 49'. Deze laatste stichting organiseert de eerste spraakmakende beeldtentoonstelling in de openlucht in Nederland. Het secretariaat is in handen van de WAK, en dus van Gerard Temme. De tentoonstelling in park Sonsbeek is samengesteld uit een verzameling beeldhouwwerken uit verschillende Europese landen en wordt een groot succes. Zo groot, dat besloten wordt om drie jaar later een nieuwe beeldtentoonstelling te organiseren.

Temme zou de tweede beeldtentoonstelling echter niet meer meemaken. Tijdens de voorbereidingen in 1952 komt hij op 31 januari te overlijden en neemt beeldhouwster A. van der Heide-Hemsing de secretariaatsfunctie over. Dat de inbreng van Temme belangrijk is geweest bij het tot stand komen van de beeldenexposities in 1949 en 1952, blijkt wel uit het feit dat zijn grote organisatorische kwaliteiten jaren later, in de catalogus van de Sonsbeek-tentoonstelling in 1966, nog eens worden gememoreerd.

Bronnen: Hans Gorter en Dini Teunissen (doctoraalscriptie, 1995)